

ERNEST HEMINGWAY

VAZGEÇMEDEN
ÖNCE
DENEYİN

BERKER OKAN

DESTEK YAYINLARI: 1785
BİYOGRAFİ: 45

BERKER OKAN / ERNEST HEMINGWAY-VAZGEÇMEYEN ÖNCE DENEYİN

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü, yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.

Genel Yayın Yönetmeni: Ertürk Akşun

Yayın Koordinatörü: Özlem Esmergül

Editör: Özlem Esmergül

Son Okuma: Devrim Yalkut

Kapak Tasarımı: İlknur Muştı

Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Mesud Topal-Nursefa Üzümler

Reklam ve Tanıtım: Selen Çavuşoğlu-Işıl İlğit Şimşek

Destek Yayınları: Temmuz 2023

Yayıncı Sertifika No. 43196

ISBN 978-625-441-955-3

© Destek Yayınları

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak

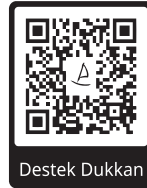
Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

Tel. (0) 212 613 30 06

Destek Dukkan

“DÜNYA HERKESİ
KIRAR VE SONRASINDA
ÇOĞU KİŞİ KIRILAN
YERLERİNDEN GÜÇLENİR.”

ERNEST HEMINGWAY

VAZGEÇMEDEN
ÖNCE
DENEYİN

BERKER OKAN

Clarence Edmonds Hemingway
4 Eylül 1871-6 Aralık 1928

Marcelline Hemingway
15 Ocak 1898-9 Aralık 1963

Ursula Hemingway
29 Nisan 1902-
30 Ekim 1966

E. 21 Kasım 1940
B. 1 Mart 1945

Martha Gellhorn
8 Kasım 1908-15 Şubat 1998

Ernest Miller Hemingway

Elizabeth Hadley Richardson
9 Kasım 1908-11 Ocak 1979

21 Temmuz 1899-
2 Temmuz 1961

E. 3 Eylül
B. 14 Şubat 1927

John Hadley Nicanor "Jack" Hemingway (aka "Bumby")
10 Ekim 1923-1 Aralık 2000

Joan Hemingway (Muffet)
5 Mayıs 1950-73 yaşında

Hadley Hemingway (Mariel)
22 Kasım 1961-62 yaşında

Margot Hemingway (Margaux)
16 Şubat 1954-2 Temmuz 1996

Grace Hall Hemingway
15 Haziran 1872-15 Haziran 1951

Carole Hemingway
19 Temmuz 1911-27 Ekim 2002

Leicester Hemingway
1 Nisan 1915-13 Eylül 1982

Madelaine Hemingway
28 Kasım 1904-
14 Ocak 1995

E. 14 Mart 1946

B. -

Mary Welsh
5 Nisan 1908-26 Kasım 1986

E. 10 Mayıs 1927
B. 4 Kasım 1940

Pauline Pfeiffer
22 Temmuz 1895-
1 Ekim 1951

Patrick Hemingway
28 Haziran 1928-
95 yaşında

Gregory Hemingway ("Gigi", "Gloria")
12 Kasım 1931-1 Ekim 2001

Mina Hemingway
31 Temmuz 1960-
63 yaşında

Lorian Hemingway
15 Aralık 1951-
72 yaşında

Maria Hemingway
28 Kasım 1961-
62 yaşında

Edward Hemingway
16 Eylül 1970-
53 yaşında

John Hemingway
19 Ağustos 1960-
63 yaşında

Sean Hemingway
12 Nisan 1967-
56 yaşında

Vanessa Hemingway
16 Temmuz 1970-
53 yaşında

Ocak 2023 tarihinde Berker Okan tarafından hazırlandı.

Giriş

“Bir yazarı tanımak her zaman bir hatadır.”

Bir insanın, bu insan özellikle güçlü bir karakterse, hayatının gözle görünen ya da size özenle gösterdiği yerleri haricinde kalan kuytularına ışık tuttuğunuzda; orada, ondan nefret edecek yeterince karanlık yan bulacaksınız demektir. İyi yazılmışsa biyografiler genelde bu amaca hizmet ederler. Okurlar biraz da magazinsel bir merakla okurlar böyle kitapları. Aslında bir yazar, okuru ile tasarladığı bir dünya, yani kitap üzerinden iletişim kurmak ister. Yaşadıkları sürece de bu iletişimi ustalıkla yönetirler. Bir otobiyografi yazıyor olsalar bile onu güzelce makyajlayıp öyle sunarlar. O yaratılan illüzyonla başka bir insan tanırız. Pek nadiren o perde düşer ve yalınkat yazarı görürüz. Öldüklerinde ise her şeyleri etrafı saçılır: gizli mektupları, sırları, gizli kalması gereken anıları, özel eşyaları... Her şey! Didik didik edilir hayatı sanki bitpazarında kendisine göre bir elbise bulmaya

çalışan insanlar tarafından. Yeni bir yazar tanırız artık: Yanlış anlaşılmalara açık, savunmasız, çıplak...

Dostoyevski'nin *Kumarbaz*'ını okumak kesmez bizi; illa onun iflah olmaz bir kumarbaz olduğunu öğreniriz mesela; bu bilgi ile ne yapacaksak?... Ama insan doğası gereği bilmek ister; merak eder... Merakımız icabı bu kitaplar yazılmaya devam edecek. Öldükten sonra biyografisinin yazılacağı bilincinde olarak hayatını son derece özenli yaşamaya gayret eden bir yazar olacak mı, sanmıyorum. Diğer taraftan, nefret edilecek onca özelliğinden ötürü Dostoyevski'yi dolayısıyla onun ölümsüz eseri *Suç ve Ceza*'yı sevmekten vazgeçecek miyiz, sanmıyorum...

Hemingway, yaşayan bir yazarın biyografisinin yazılmasına karşıydı. Ona göre bunu yapmak bir yazarı bir daha kalem dahi oynatamayacak hale getirebilirdi. Biyografisinin yazılması için bir yazarın ölmesini beklemenin insani olduğunu düşünüyordu. Bu kitabı, ben yazarak siz de okuyarak onun vasiyetine ters düşecek bir şey yapmıyoruz ama yine de unutmamak gerekir ki sevgili okur, şu an yaptığımız, bir mahzene el feneri ile izinsiz, gizlice girmekten farksızdır. Gördüklerimiz ve duyduklarımız, onları eleştirmeden salt ön kabulle öğreneceğimiz şeyler olmalı. Eleştirmek, ayıplamak biyografi okurlarının uzak durması gereken kavramlardır çünkü güçlü bir yazarın, yazılarını metin haline dönüştüren en büyük güç yaşadığı travma dolu hayatıdır. Suya sabuna dokunmadan, dizleri kanamadan, feleğin çemberinden

geçmeden yapılacak iş değil yazarlık. O sebeple bir yazarın hayatını okurken bir savaş sahnesini izliyor gibi davranmak gerekir. “Evet, kötü şeyler de olmuş ama o an öyle olması gerektiği için olmuştur...” diyebilmelisiniz. Biliyorsunuz, olmuş olan her şey olması gerektiği için olmuştur...

Ernest Miller Hemingway derken içsel ve dışsal birçok yaralanmanın meydana getirdiği oldukça güçlü bir karakterden bahsediyoruz. Onu bu kitapla tanıdığınızda emin olacaksınız ki başına gelen olaylar, eğitimi, katıldığı savaşlar, yaralanmalar, evlilikleri, geçirdiği kazalar, hastalıklar... Kısacası yaşadığı her şey yazmasına hizmet ediyordu. O, türlü deneyimleri, maceraları, gezileri hepsini yaşıyor; yaşadığı her şeyi beyninin süzgecinden geçirip okurlarıyla buluşturuyordu. Bu yüzden yazdıkları gerçeğe çok yakındı ve yalınlığın tüm ihtişamını taşıyordu.

O çağının en güçlü yazarı, Nobel ve Pulitzer ödüllerini aynı anda almış mükemmel bir hikâyeci. Ama yine de bunca araştırmayı yapmış biri olarak şunu söyleyebilirim ki: Hemingway’in yazdığı en güzel roman yaşadığı hayatıdır.

Günün birinde benim hayatımı anlatan bir kitap yazılırsa okuyucularına tek tavsiyem var: Görmediğinize inanmayın; bu biyografi yazarları pek yalancı oluyor. Keyifli okumalar...

Birinci Bölüm

-Son Günü-

*“Her insanın hayatı aynı şekilde biter.
Bir insanı diğerinden ayıran, sadece, nasıl
yaşadığının ve nasıl öldüğünün detaylarıdır.”*

Hemingwaylerin Ketchum'daki evindeyiz. Tarih 2 Temmuz 1961...

Karısı Mary Hemingway'in uykusu güçlü bir silah sesiyle sonlandı. Evlerinin ikinci katında yatak odasında uyuyordu. Ses aşağıdan gelmişti. Korktuğunun başına gelmiş olduğunu düşündü. Evhamlı bir şekilde sabahlığı ile merdivenlerden aşağı indiğinde kocasının, Nobel ve Pulitzer sahibi Amerikalı yazarın cansız bedenini evlerinin fuayesinde kanlar içinde buldu. Az ötesinde çift namlulu, 12 kalibrelik bir av tüfeği, bir hazne boşalmış olarak yanında “Bütün her şeyin müsebbibi benim!” dercesine duruyordu...

Hayatı boyunca şarbon, sıtma, cilt kanseri, zatürree gibi birçok hastalık ile mücadele eden, iki uçak kazası atlatan; diyabet, böbrek yırtılması, hepatit, dalak yırtılması, omurga kırığına rağmen yaşamaya devam eden yazar bütün ihtimalleri tüketmiş, ölümün soğukluğuyla katılmış bir halde yerde yatıyordu. İnanılması güç şey!

Olay yerine intikal eden Blaine County Şerifi Frank Hewitt, önsoruşturmanın ardından yaptığı açıklamada ölüm sebebinin “kazaya benzediğini” söyledi. “İntihar olduğuna dair bir kanıt yok...” diye ekledi. Adli tabip Ray McGoldrick, Ernest Hemingway’in son eşi Mary Hemingway ile konuştuktan sonra, gece şu açıklamayı yaptı: “Bu aşamada sadece yaranın kendi kendine açıldığını söyleyebilirim. Yara başındaydı. Kaza olduğunu söyleyemem, intihar olduğunu da söyleyemem. Olayı gören kimse yoktu.” Sadece temkinli davrandı ve “Kötü bir oyun (intihar) olduğunu gösteren bir şey çıkarsa, soruşturma açılabilir...” diyerek sözlerini intihar olasılığına da açık kapı bırakarak bitirdi. Olayın ardından Bayan Hemingway şu açıklamayı yaptı:

“Bay Hemingway, bu sabah saat yedi buçukta silahını temizlerken yanlışlıkla kendini öldürdü, cenaze töreni için henüz özel bir zaman belirlenmedi.”

Yazar arkasından bu olayla ilgili hiçbir not bırakmamıştı.

Ölüm şekli birçok kuşkuyu barındırsa da tek gerçek Hemingway’in artık yaşamadığıydı.

Ateşli silahlar uzmanı Ernest Hemingway, silahını temizlerken bir kaza sonucu hayatını kaybetmişti.

Böylelikle tek görgü tanıdığı olan Mary Hemingway'ın verdiği ifadeler neticesinde olay kayıtlara bir kaza olarak geçti.

Beş yıl boyunca da olay, bir kaza olarak anıldı. Ta ki Mary Hemingway, basına gerçekleri itiraf edene kadar. Aslını söylemek gerekirse Ernest Hemingway'ın hayat hikâyesini bilen herkes gerçeği tahmin ediyordu. Olay şu şekilde gerçekleşmişti.

2 Temmuz 1961 sabahı saat 07.00 ile 07.30 arasında Ernest Hemingway yatağından kalktı ve mavi pijamasının üzerine, karısının kendisi için İtalya'da yapılmasını emrettiği ve “imparatorun cüppesi” adını verdiği parlak kırmızı cüppeyi giydi. Ketchum'daki evinin mutfak lavabosunun arkasındaki pencere denizliğinden bir anahtar aldı, aşağı indi ve silahların saklandığı deponun kilidini açtı. Çift namlulu bir Boss av tüfeği seçti, içine iki mermi koydu ve evin girişine kadar yukarı çıkardı. Orada silahın kabzasını yere sabitledi, eğildi, alnını namluya dayadı ve tetiği çekti...

Bu babasından öğrendiği kaçış yöntemiydi. Bayan Hemingway, silah sesini duyduğu anda bütün olan biteni tahmin ediyordu çünkü Hemingway birkaç ay önce bunun provasını yapmıştı. Mary, aynı yılın 18 Nisan'ında sabah saat on bir sularında aşağı indi ve Ernest'i oturma odasının bir köşesinde silah rafının yanında buldu. Bir av tüfeği tutuyordu ve en yakın

pencere denizliğinde iki mermi duruyordu. O gün dil dökerek onu bu kötücül düşüncesinden vazgeçirmeyi başarmıştı ama Hemingway, esiri olduğu rahatsızlıklarla bütün ölümden dönüşlerinde onu hayata bağlayan tutkuyu, yazma becerisini ve yazarlık heybesini dolduran anılarını kaybediyordu. Gittikçe eriyen cüsesinin içinde bir düşman vardı: Eski hali... Belki de kurtulmaya çalıştığı o idi...

Yazarın babası Dr. Clarence E. Hemingway de kendini avcılığa adamıştı. Oak Park, Illinois'deki evinde, 1928'de 57 yaşında, diyabetin neden olduğu kronik rahatsızlıkları sebebiyle umutsuzca kendini vurarak öldürdü. Ölüm silahı, doktorun babasına ait olan bir İçsavaş tabancasıydı. Ernest Hemingway öykülerinde ve kitaplarında bu olaydan bahsedecekti. O da aynı babası gibi silahıyla yaşamına son verecekti.

Hiçbir yazar hikâyesinin sonunu başkasının yazmasını istemez. *Silahlara Veda* kitabının sonunu kusursuz bir hale getirmek için otuz dokuz farklı şekilde yazan Hemingway, kendi hikâyesini böyle bir sonla bitirmişti.

Nasıl öldüğünün detaylarına baktık. Ölüm, yaşayanlar için anlatılması en kolay ve hikâye edilmesi en rahat trajedidir. Asıl zor olan yaşamı anlatmaktır. Şimdi hayatını nasıl yaşadığının detaylarına bakalım.

İkinci Bölüm

-Doğduğu Yer ve Ailesi-

“Hayat hakkında yazmadan önce onu yaşamalısınız.”

Ernest Miller Hemingway... Bu kitabı bitirdiğinizde göreceksiniz ki o, çok güçlü bir romanın unutulmaz başkarakteri olabilecek bütün özelliklere sahip bir kişilikti. Adeta bir roman gibi yaşadığı hayatına gözlerini, 21 Temmuz 1899’da bir Orta Amerika eyaleti olan Chicago’nun Oak Park banliyösünde açtı. Ünlü yazarın dünyaya geldiği Oak Park, 1850 yılında çok küçük bir köyken hemen yanından geçen Galena-Chicago tren hattı sayesinde kısa sürede gelişti. 1871’de meydana gelen ve şehri tamamen yok eden Büyük Chicago Yangını’nın ardından yeniden planlamayla bölgesel bir üs haline gelen Chicago’ya yakınlığı Oak Park’ı tercih edilen bir yerleşim yeri haline getirdi. Bir süre sonra açılan

ve Chicago'ya bağlanan demiryolu istasyonu sayesinde nüfusu yıldan yıla katlanarak arttı. 1890'da 1812 olan nüfus, 1900'de 9350'ye, 1910 yılında 20.911'e çıktı. Hatta öyle ki 1930 yılına gelindiğinde 64 bin kişilik nüfusuyla dünyanın en kalabalık köyü olarak ün yapacaktı. Oak Park, Ernest'in çocukluğunda, beyazların, siyahilerin, Afrikalıların, Kızılderililerin, Pasifiklilerin, İspanyolların bir arada yaşadığı son derece kozmopolit bir yerdi. Bu kozmopolit yapı, ileride yazar olacak bir çocuk için son derece zengin bir gözlem şansı yaratıyordu.

Hemingway'in doğumundan otuz beş yıl kadar önce Amerikan İçsavaşı sonlanmıştı fakat dünya, yeni bir savaşın eşiğine doğru sürükleniyordu.

Hemingwayler Amerikan İçsavaşı'ndan sonra yaklaşan modernizmin de etkisiyle yaşamın köylerden çıkarak kentlerde inşası aşamasında önemli roller oynamış ve hayatlarını geçirdikleri banliyöde "örnek aile"lerden biri olarak tanınmışlardı. Küçük yerlerin büyük insanları olan ailelerde, yaşadıkları yere karşı güçlü bir tutku gelişir ve adeta tüm dünyaları orası oluverir ya; Hemingway ailesi de bu çeşit bir tutkuyla Oak Park'a bağlıydı. Hatta uzun süre emlakçılık yaparak diğer insanların da oraya tutku ile bağlanmaları için ellerinden geleni yaptılar. İyi eğitimliydi. Victorian dönemin âdetlerine sıkı sıkıya bağlı ve muhafazakârdılar. İyi para kazanıp güzel bir hayat yaşadılar ve elde ettikleri bu nimetleri her zaman, inançlı birer Hıristiyan oldukları için Tanrı'nın lütfu olarak gördüler. Ernest Hemingway ailesinin

aksine Oak Park'ı hiç benimsemedi. Yazılarında buradan neredeyse hiç bahsetmedi. Kitaplarında, her zaman hayatındaki insanları ve mekânları kullanan bir yazar için beklenmedik bir tutum. Bir nevi oradaki her şeyi yok saymak olarak da görülebilir. Her ne kadar geçmiş yaşantıları yok sayarak ailesinin aksine bohem bir hayat tarzının içinde maceradan maceraya yelken açsa da bu yazarın aynı dönemde yaşayan Amerikan yazarları arasındaki eğitilmiş ve burjuva aileye sahip ilk yazar olması gerçeğini değiştirmiyor.

Ernest Miller Hemingway'e göre bir romancının çocuklukta yapabileceği en iyi alıştırmaya mutsuz bir çocukluktur. Onun bu sözüne referansla, travma bakımından zengin çocukluk yılları geleceğin dev yazarını meydana getiren yapıtaşlarıydı. Ernest Hemingway yaşamı boyunca gezgin, bohem, maceracı bir hayat sürecekti fakat dünyaya geldiği ailenin muhafazakârlığı kendini bulduğu dönemde hayatındaki ilk çatışma unsuru olarak karşısına çıkacaktı.

Yazarın babası doğa âşığı bir adamdı. Babasının yaşadığı kronik böbrek rahatsızlıkları sebebiyle doktor olmayı seçmişti. Doktor Ed Clarence –kitabın içinde Ed diye bahsedilecek– çevresi tarafından “tuhaf” olarak tanımlanan bir adamdı. Kendine çok bol giysiler giyen, içine kapanık, silik bir karakter olarak görüyoruz onu. Ed'in, Amerikan İçsavaşı'nda cephede görev alan ve tıpkı Ernest Hemingway gibi vücudunda mermi parçası taşıyan babası sayesinde silahlara büyük merakı vardı.

Dedenin bu yoğun merakı, oğluna ve torununa yaşamının son anında bile yanlarından ayırmayacakları, en ıstırap dolu anlarında onların çilesini dindiren tutkulu bir yol arkadaşı hediye edecekti.

Annesi Grace Ernestine Hemingway –kitap boyunca Grace olarak anılacaktır– müzisyen bir aileden geliyordu. Bütün isteği bir sahne sanatçısı olmaktı. Ne var ki küçük yaşta geçirdiği kızıl hastalığının gözlerinde bıraktığı hasar sebebiyle sahne ışıklarından rahatsız olduğu için başarılı bir operacı olmanın kıyısından döndü. Evlendiğinde, evinde müzik dersleri veren bir ev hanımıydı artık. Fakat sahne sanatçılarında ait o coşkun ruh kendisinde fazlasıyla mevcuttu. Grace, bütün tutkusunu çocuklarını yetiştirmek için kullanacaktı.

Ed ve Grace evlenmeden önce birlikte Avrupa turuna çıktılar, ardından birbirlerini severek evlendiler. Doğada zaman geçirmesini, bizzat kendilerinin tasarladıkları evlerde yaşamayı, çocukları seviyorlardı. Altı çocukları oldu ve ölene kadar da başkalarıyla evlenmediler. Dışarıdan bakıldığında ortaya imrenilesi, sıcak, mutlu bir aile tablosu çıkıyor: Kesintisiz, süregelen bir evlilik... Ama bir şey ne kadar kesintisiz olarak görülse de o şeye yeterince yakından bakıldığında oradaki çatlaklar gözükür. Bu evliliğe de yakından bakıldığında Bayan Hemingway'in, verdiği müzik derslerinden kazandığı yüklü para sayesinde eşi üzerinde bir tahakküm kurduğunu gözlemliyoruz. Doktor bazı aylarda elli dolar kazanırken karısının verdiği bir dersin ücreti